

31ste VERGADERING — 19 JUNI 1951

Ingekomen stukken — Verslag uitgebracht over geloofsbrief van het nieuwbenoemde lid der Kamer den heer S. de Jong

31STE VERGADERING

VERGADERING VAN DINSDAG 19 JUNI 1951

(Bijeenroepingsuur 1.30 namiddag.)

Ingekomen stukken. — Verslag uitgebracht over den geloofsbrief van het nieuwbenoemde lid der Kamer den heer S. de Jong. — Toelating en beëdiging van den heer De Jong. — Mededeling van een in Comité-generaal genomen besluit. — Mededeling van een besluit der Centrale Afdeling. — Aanneming van wetsontwerpen. — Interpellatie van den heer Schalker betreffende beperking van den handel met de Sowjet-Unie en de Oosteuropese Staten. — Indiening, behandeling en verwerping van een motie van orde van den heer Schalker om de Regering van de Verenigde Staten van Amerika te doen weten, dat Nederland niet bereid is tegemoet te komen aan den eis om den handel met de Sowjet-Unie en de Volksdemocratische landen in ernstige mate te beperken. — Behandeling van Hoofdstuk X der Rijksbegroting voor 1951. — *Avondvergadering*. — Behandeling en aanneming van Hoofdstuk X der Rijksbegroting voor 1951.

Voorzitter: de heer Jonkman

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 40 leden, te weten:

de heren Vixseboxse, Beaufort, Kuiper, Schalker, Wendelaar, Hoogland, Woudenberg, Van Walsum, J. Cramer, De Dreu, Van de Kieft, Oosterhuis, J. J. Kramer, Kievit, Kerstens, Wijers, Steinkühler, Kraaijvanger, De Bruijn, Witteman, De Wilde, Molenaar, Kapteijn, Kolff, Ruijs de Beerenbrouck, Brandenburg, Louwes, Tjalma, Wolter, Reijers, Van Santen, Anema, Rip, De Jong, Schipper, Van Lieshout, Kolschoten, Pollema, Algra,

en de heer Drees, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, Minister van Buitenlandse Zaken a.i., de heer Mulderij, Minister van Justitie, de heer Lief tinck, Minister van Financiën, de heer Van den Brink, Minister van Economische Zaken, en de heer Albrechts, Minister zonder Portefeuille.

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De **Voorzitter:** Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen:

1°. berichten van leden, die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen:

van den heer Van Velthoven, ook morgen, wegens dringende ambtsbezigheden elders;

van den heer De Zwaan, tot 2 Juli a.s., wegens verblijf in het buitenland.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen;

2°. een afschrift van het Koninklijk besluit van 7 Juni 1951 no. 25, waarbij:

1. M. P. Gorsira wordt ontslagen als lid van de Staatscommissie tot herziening van de Grondwet;

2. wordt benoemd tot lid van voornoemde commissie Mr N. Debrot, algemeen vertegenwoordiger voor de Nederlandse Antillen in Nederland.

Dit besluit wordt voor kennisgeving aangenomen;

3°. de volgende Regeringsmissives:

a. een, van den Minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van enkele documenten over Korea;

Handelingen der Staten-Generaal — Zitting 1950—1951 — I

(Voorzitter)

b. een, van den Minister van Verkeer en Waterstaat, ten geleide van het rapport van de Internationale Spoorwegunie betreffende „De toestand van de Spoorwegen in Europa”;

c. een, van den Minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van den tekst van:

1. de op 8 en 24 Mei 1951 te 's-Gravenhage tussen de Nederlandse en Zweedse Regeringen gewisselde nota's betreffende de handelsbetrekkingen tussen de beide landen, alsmede den tekst van het bij die nota's goedgekeurde Protocol, met bijlagen;

2. de door de voorzitters der onderhandelingsdelegaties op 23 Mei 1951 ondertekende notulen van de tussen 17 en 23 Mei te Londen gehouden Nederlands-Britse handelsbesprekingen, met bijlagen.

Deze missives worden voor kennisgeving aangenomen. De bijlagen zullen worden nedergelegd ter griffie, ter kennisneming door de leden, die sub c genoemd ter vertrouwelijke kennisneming;

4°. van den Minister van Buitenlandse Zaken de Tractatenbladen van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 1951, nos 63 en 64, waarin zijn opgenomen:

het Protocol van Annecy inzake de voorwaarden tot toetreding tot de Algemene Overeenkomst betreffende Tarieven en Handel, met bijlagen; Annecy, 10 October 1949;

het Accoord tussen, enerzijds, den Minister van Sociale Zaken van Nederland en, anderzijds, den Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg van België, inzake de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood; 's-Gravenhage, 21 April 1951.

Deze Tractatenbladen zullen worden nedergelegd ter griffie, ter kennisneming door de leden;

5°. de volgende geschriften:

een, van de Nederlandse Vereniging van Transportondernemingen (N.V.T.O.), te 's-Gravenhage, ten geleide van een afschrift van een telegram, hetwelk namens de gezamenlijke organisaties voor het personenvervoer over den weg werd gezonden aan den Minister van Buitenlandse Zaken en waarin wordt geprotesteerd tegen de onlangs ingevoerde nieuwe regeling voor de uitgifte van paspoorten;

een, van de Vereniging voor het Friese bedrijfsleven, te Leeuwarden, betreffende het wetsontwerp toezicht credietwezen;

een, van F. H. M. Jos. Erens, te Schaesberg (L.), ten geleide van een afschrift van zijn aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht request met betrekking tot de zaak zijner Indische mijnbouw-aangelegenheden.

Deze geschriften zullen worden nedergelegd ter griffie, ter inzage voor de leden.

De **Voorzitter:** Ik geef thans het woord aan den heer Molenaar tot het uitbrengen van verslag namens de Commissie tot onderzoek van den geloofsbrief, met bijbehorende stukken, van het nieuwbenoemde lid der Kamer den heer S. de Jong.

De heer **Molenaar:** Mijnheer de Voorzitter! De commissie, benoemd tot onderzoek van den geloofsbrief met bijbehorende stukken, van het nieuwbenoemde lid der Kamer den heer S. de Jong, heeft de eer het volgende te rapporteren.

In handen der Commissie zijn gesteld de volgende stukken:

A. een missive van den voorzitter van het Centraal Stembureau, dd. 2 Juni 1951, No. 375, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van denzelfden datum, waarbij de heer S. de Jong, te Enschede, wordt benoemd verklaard tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van Prof. Mr R. Kranenburg;

B. een missive van den voorzitter van het Centraal Stembureau, dd. 8 Juni 1951, No. 377, houdende mededeling, dat de heer S. de Jong, te Enschede, die bij besluit van genoemden voorzitter van 2 Juni 1951, No. 375 werd benoemd verklaard tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zijn benoeming aanneemt.

(Voorzitter)

De benoemde heeft overgelegd:

1. de kennisgeving van den voorzitter van het Centraal Stembureau, dat hij is benoemd;
2. het bericht, dat bij den voorzitter van het Centraal Stembureau is ontvangen de mededeling, dat hij zijn benoeming heeft aangenomen;
3. een hem betreffend uittreksel uit het geboortenregister;
4. een verklaring, vermeldende de openbare betrekkingen, welke hij bekleedt.

Uit deze stukken blijkt, dat het benoemde lid den bij de wet gevorderden leeftijd heeft bereikt en dat hij geen betrekking bekleedt, die onverenigbaar is met het lidmaatschap van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Uw Commissie heeft derhalve de eer voor te stellen, als lid der Kamer toe te laten den heer S. de Jong, nadat hij de bij de Grondwet voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zal hebben afgelegd.

De Kamer verenigt zich met de voorgestelde conclusie.

De Voorzitter: Namens de Kamer dank ik de leden der commissie voor het volbrengen van hun taak.

De heer S. de Jong, tot wiens toelating de Kamer zojuist heeft besloten, is in het gebouw der Kamer aanwezig.

Ik verzoek den griffier, den heer De Jong binnen te leiden.

Nadat de heer De Jong door den griffier is binnengeleid, legt hij in handen van den Voorzitter de bij de Grondwet voorgeschreven verklaring en beloften af.

De Voorzitter: Ik wens den heer De Jong geluk met zijn benoeming en verzoek hem in ons midden plaats te nemen.

De heer De Jong zal behoren tot de tweede afdeling.

De Voorzitter: Voorts deel ik mede:

a. dat de Kamer in haar vergadering met gesloten deuren van 13 Juni ll. heeft besloten, den commies ter griffie D. Huisman te bevorderen tot commies-A, zulks met ingang van 1 Januari a.s.;

b. dat de Centrale Afdeling heeft besloten in de afdelingen te doen onderzoeken op Woensdag 20 Juni a.s., tijdens de schorsing der vergadering, de volgende ontwerpen van wet;

Regelen tot bevordering van grotere specialisering van de kinderrechtshouders (1627);

Opheffing van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke belemmeringen met het oog op de aanleg, de instandhouding en het gebruik van werken ten behoeve van de landsverdediging (Belemmeringenwet Landsverdediging); strafrechtelijke bescherming van werken ten behoeve van de landsverdediging (2 wetsontwerpen) (2143);

Wijziging van het zevende hoofdstuk A 1 der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1950 (2057);

Verlenging van de geldigheidsduur van de artikelen 2 en 3 van de Wet van 12 Februari 1948, *Staatsblad* No. I 55, tot intrekking van het Besluit Staatstoezicht op de Bossen 1943 (2165);

c. dat de Minister van Verkeer en Waterstaat verhinderd is, de vergadering der Kamer van heden bij te wonen en dat hij bij de behandeling van wetsontwerp no. 2145 zal worden vervangen door den Minister van Economische Zaken.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Wijziging van het vierde hoofdstuk der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1950 (2066);

Naturalisatie van Josephus Boonen; Ella Bernstein, weduwe van John Hirsch; Frederik Eduard Breitenstein; Alphonsius Daelman; Louisa Maria Daelman; Jan Adolf George Daroczi; Herbert Louis Lucien Grimm; Guillaume Balthazar Joseph Huijnen; Fisel Judensnaider; Rózsa Kaczander, weduwe van Sandor Daroczi; Leonhard

(Voorzitter e. a.)

Hubert Kültler; Siegfried Liebenau; Josef Michelitsch; Joseph Simon Samson; Maria Sorko; Izrael Jozef Wislicki; Hubertus Johannes Frederiks; Frederik de Leeuw; Oscar Casper Sick; Wladyslaw Szwanowski en Simon Joseph Michelitsch (2124);

Naturalisatie van Hanns Walter Bial; Gert Zoltan Braun; Nándor Braun; Agnes Goeke; Arthur Heijman; Wilhelmine Friederike Magdalene Käselau; Theresia Krumscheidt; Hermann Lung; Hans Joachim Gustav Meyer; Medardo Obispo Peguero; Ema Piroška, gescheiden echtgenote van Simion Vornicu; Waldemar Seitz; Hilda Takk, gescheiden echtgenote van Wilhelm Robert Karrer; David Wieselmann; Walter Eric Williams; Karoly Engländer; Waclaw Tadeusz Kietlinski; Zygmunt Jan Pasinski; Teodor Pietrowicz en Frans Hendrik Steenman (2138);

Naturalisatie van Alfred Marius Jacques Becker; Mojzesz Gross; Isidor Grosser; Maria Helena Hindriksen; Hendrik Peter Jütten; Flora Giulia Klett; Leo Landesman; Hindrik Jan Lübbermann; Albert Meyer; Werner Meijer; Bernhard Moczjidlówer; Hertha Moses, weduwe van Friedrich Wetzel; Johan Amandus Richard Pfeffer; Meier Press; Anton Schütz; Elisabeth Maria Uhlhorn; John Mansfelt; Antoon Mucznik; Koenraad Schrader; Gregor Wasilenko; Edith Carola Grosser; Egbert Lübbermann; Jan Lübbermann en Peter Bernhard Meyer (2142);

Naturalisatie van Otto Aufrichtig; Johann Bernhard Blanke; Edith Hortense Callié; Fritz Cohn; Dezsö Deres; Mendel Ehrlich; Stefánia Garam; Augustinus Gevers; Bruno Paul Hecht; Ascher Alter Katzner; Adolf Wilhelm Fritz Kiesewetter; Katharina Kubasik; Paul Nellesen; Werner Neumann; Arendina Liefke Rooze; Johanna Katharina Schmitt; Johan Schumacher; Erna Schulte; Carl Weissberg; Franciscus Hubertus Klaska en Carolina Wilhelmina Gevers. (2173).

Gedeeltelijke afschrijving van bepaalde vorderingen van het Rijk op Suriname (2132);

Goedkeuring van het te Washington op 11 October 1947 ondertekende Verdrag van de Wereld Meteorologische Organisatie (2145).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van de **interpellatie** van den heer Schalker over den eis van de Regering van de Verenigde Staten van Amerika, gesteld aan een aantal landen, waaronder Nederland, om den handel met de Sowjet-Unie en de Oosteuropese Staten in zulk een ernstige mate te beperken, dat gesproken kan worden van het verbreken van de handelsbetrekkingen met genoemde landen.

(Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 13 Juni 1951).

De heer Schalker: Mijnheer de Voorzitter! Op 8 Juni ll. kon men in de kranten van geheel Europa de mededeling vinden, die ik hierbij uit „de Volkskrant” citeer.

De Regering van de Verenigde Staten treft voorbereidingen om haar handelsverdragen met de Sovjet-Unie, Polen, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Roemenie en Bulgarije op te zeggen. Handelsconcessies, die wettelijk verleend zouden kunnen worden aan China, Noord-Korea, Tibet, Oost-Duitsland en Albanië zullen niet ten uitvoer worden gelegd.

Washington heeft een lijst gepubliceerd van honderdduizend artikelen, die andere landen niet meer mogen leveren aan de communistische landen op straffe van inhouding van verdere economische en militaire hulp van Amerika.

De communistische landen kunnen goederen naar de Verenigde Staten blijven zenden, maar zij zullen hogere invoerrechten moeten betalen.

Het „Handelsblad” voegt hieraan toe:

„De gepubliceerde lijst varieert van wapen- en atoomgrondstoffen, olie, suiker en katoen tot badpakken, dameskleding, veren en castor-olie.”

Volgens de berichten in de pers zouden de Regeringen, die dit uitvoerverbod treffen, op 16 Juni hun antwoord aan de Regering van de Verenigde Staten moeten geven en elke maand dit antwoord herhalen.

Tot zover de berichten, die ons via de pers bereiken.

Van de zijde van de Regering heeft het Nederlandse volk in deze ernstige aangelegenheid nog niets gehoord. De 16de Juni is verstreken. Heeft de Regering haar antwoord gestuurd en hoe luidt dat?

(Schalker)

Intussen hebben wij uit de pers kunnen vernemen, dat 90 dagen uitstel zou zijn verleend. Ik geloof, dat dit in verband met deze interpellatie niet van belang is, omdat zelfs, indien dat juist zou zijn, toch een principiële uitspraak in deze zaak van uiterst groot belang is.

Want een ernstige zaak is het, Mijnheer de Voorzitter! Ernstig om verschillende redenen. In verband met het behoud van de wereldvrede, in verband met de welvaart en werkgelegenheid in ons land, in verband met de betrekkingen van ons land met de landen, waarnaar wij niet meer zullen mogen uitvoeren, en in verband met de zelfstandigheid en het zelfbeschikkingsrecht van ons land.

Het betreft hier o.i. een volledige stopzetting, een verbreking van de handel met de Sovjet-Unie, de volksrepubliek China en de volksdemocratische landen.

„De Tijd” schrijft nl. over de gepubliceerde lijst van goederen:

„De thans gepubliceerde lijst van goederen, die in het vervolg niet meer mogen worden uitgevoerd naar communistische landen en waarvan de toepassing neerkomt op het stopzetten van ieder handelsverkeer tussen de democratische en de communistische landen, vergroot de moeilijkheden, waarin de op Amerikaanse steun aangewezen landen zich bevinden.”

Het „Handelsblad” zegt:

„Het zotte voorstel van senator Kem aan de bondgenoten der V.S. te dwingen alle handel met Sovjetstaten te staken ...”

en ook het „Financiële Dagblad” spreekt over stopzetting van alle handelsverkeer.

Want men probeert van verschillende kanten deze zaak in de pers te bagatelliseren. Maar ook van Amerikaanse zijde poogt men het voor te stellen alsof het niet zo'n vaart loopt. Truman is het er niet mee eens (d.w.z. met het voorstel de Marshall-gelden in te houden); uitzonderingen zijn toegestaan, de wet zal niet zo ernstig worden toegepast; men spreekt over een uitstel van 90 dagen. Maar dit alles dient er toe, de blikken af te leiden van deze ernstige daad en zijn pogingen om de bittere pil een beetje te vergulden. Want de wet is er, de lijst is er, de Regeringen moeten antwoorden vóór 16 Juni en compensatie wordt gegeven, wanneer 6 congrescommissies in de Verenigde Staten dit goedkeuren.

Er zit systeem in de zaak. Reeds lang doet de Regering van de Verenigde Staten alles om de handel van West-Europa met de Oost-Europese landen en de Sovjet-Unie te verlammen en stop te zetten. Reeds vóór Korea, zeer sterk na Korea, en toen dat alles niet hielp, omdat Europa voor een belangrijk deel is aangewezen op handel met Oost-Europa, kwam dat besluit.

Het komt dus niet als een bliksem uit heldere hemel, het is niet zo maar een amendement van Kem in de senaat.

Alleen al het samenstellen van een lijst van 100 000 artikelen wijst daarop. Die lijst, op de schrijfmachine getikt, zou een halve kilometer lang zijn. Men vraagt zich af of het niet eenvoudiger zou zijn, een lijstje te maken van wat nog wel mag worden uitgevoerd. Het is een onderdeel van een plan de campagne in de voorbereiding van de derde wereldoorlog. En dan een zeer belangrijk, gevaarlijk onderdeel.

Ik zou dan ook de Regering de vraag willen stellen of zij niet van oordeel is, dat de uitvoering van dat besluit de betrekkingen tussen ons land en de Sovjet-Unie, de Volksrepubliek China en de volksdemocratieën in gevaar brengt, de internationale spanningen op ernstige wijze vergroot en mitsdien het oorlogsgevaar bevordert.

Onzes inziens staat dit onomstotelijk vast, Mijnheer de Voorzitter! De handelsbetrekkingen tussen de landen doen ons immers beseffen hoe de volkeren in de wereld op elkaar zijn aangewezen. Vooral in een land als het onze, dat niet over voldoende grondstoffen beschikt en zelfs niet over voldoende voedsel, beseft men dat ter dege.

Daarom is het handelsverkeer tussen de volkeren een bij uitstek onmisbaar middel om de vriendschapsbanden tussen de volkeren te versterken en daardoor de vrede te verzekeren. Handel betekent intensief verkeer tussen de landen, betekent het versterken van de kennis der volkeren. Het in de weg leggen van moeilijkheden aan het handelsverkeer is de eerste stap op de weg van strubbelingen, het stopzetten en verbreken van de handelsbetrekkingen de eerste stap naar een gewapend conflict. De volgende stap na het verbreken van de handelsbetrekkingen is de verbreking van de diplomatieke betrekkingen. We lezen dan ook al in het „Algemeen Handelsblad” van 8 Juni en verschillende andere kranten:

„Voorts wordt uit Washington gemeld, dat de Verenigde Staten binnen 2 weken de Sovjet-Unie en overige communistische landen zullen laten weten, dat alle handelsvriendschaps- en zeevaartverdragen met die landen worden opgezegd.”

En ook die stap zal dan door de 60 landen, die nu aanzegging hebben gekregen in zake het uitvoerverbod, opgevolgd moeten worden, tenzij we nu een duidelijk antwoord geven.

Laten wij ons ernstig realiseren, dat deze daad niet op zich zelf staat en zo maar een inval is, b.v. om de uitvoer van Amerika naar Europa te vergroten.

De laatste maanden hebben ons een reeks van handelingen van de zijde van Amerika doen zien, die duiden op de wil om de oorlog in Korea uit te breiden, om de conflictstof in de wereld te vergroten. Terwijl de vier Ministers van Buitenlandse Zaken drie maanden lang bezig zijn en door de Sovjet-delegatie gepoogd wordt tot een conferentie der Grote Vier te komen, gaat Amerika door de herbewapening van West-Duitsland een feit te maken, is Amerika bezig aan plannen voor de herbewapening van Japan, wordt Tsjang Kai Sjek op alle manieren versterkt om straks tegen de Volksrepubliek China te kunnen oprukken, is de economische blokkade van China afgedwongen, wordt met alle macht gewerkt aan de opnemings van Spanje, Turkije en Griekenland in het Atlantisch Pact, wordt Yoego-Slavië door Amerika gemaakt tot een wapenarsenaal, waardoor een nieuw groot gevaar in Europa dreigt, en wordt de handel met de socialistische staten gediscrimineerd, deels vóór Korea, verscherpt tijdens Korea en nu als klap op de vuurpijl volledig stopgezet en verboden.

Men kan dan wel lakoniek mededelen, dat:

„De communistische landen goederen kunnen blijven zenden tegen hogere invoerrechten.”

maar de vraag is natuurlijk of deze landen zo edelmoedig zullen zijn om dit te doen.

Al deze maatregelen dienen er dan toe om de Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen van de goede „vredelievende” bedoelingen van Amerika te overtuigen.

Om de diepere betekenis van dit besluit te begrijpen, moet ik enkele uitspraken brengen, die enige tijd geleden gedaan zijn door binnen- en buitenlandse bladen. Men kan namelijk de moed niet opbrengen om, nu datgene gebeurt, waar men enkele maanden geleden over schreef, daar nu op dezelfde manier over te schrijven.

Ik heb hier een uitspraak van „De Linie”. Na het proces tegen de redactie-secretaris, zal men toch niet willen beweren, dat „De Linie” communistische sympathieën heeft.

Op 5 Mei 1950 schreef dit blad:

„Er woedt een koude oorlog tussen het Oosten en Westen van Europa. Men kan daarom de volkeren van het Westen, die met het Oosten handel drijven, niet veroordelen.

Economische boycot zou zeker de eerste fase en de inleiding zijn van de hete oorlog.

Daarom schijnt het handeldrijven met de gewraakte landsregeringen niet zedelijk ongeoorloofd.”

Dus, Mijnheer de Voorzitter, economische boycot is de eerste fase en inleiding tot een hete oorlog.

Op 9 September 1950 schreef „Het Vrije Volk” over de economische boycot tegen de Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen, daarbij het voorname Engelse blad „Times” citerend en dat standpunt ondersteunend, het volgende:

„Voor zulk een boycot van Rusland voelt de „Times” in een hoofdartikel van Maandag j.l. niets, omdat een economische blokkade een gevaarlijke stap is naar „open war”, naar de hete oorlog.....”

en verder:

„Mochten de verantwoordelijke Staatslieden na rijp beraad besluiten tot een algehele stopzetting, dan zal dat, naar de slotwoorden in het „Times”-artikel, een „sombere en fatale conclusie” zijn.”

Deze woorden, die met vele andere zouden zijn aan te vullen, zijn van toepassing op wat nu te gebeuren staat.

En daarom zijn het antwoord van de Regering en de mening van de Volksvertegenwoordiging over deze kwestie van zo'n beslissende betekenis voor de toekomst van ons land en voor de toekomst van de wereld.

De Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen hebben het belang van handelsbetrekkingen voor het versterken van de vriendschap en vrede steeds ingezien. Zij hebben steeds alles gedaan om deze betrekkingen te versterken en te verdiepen. Dit komt voort uit het diepe verlangen naar vrede en vriendschap, die in deze volkeren en haar Regeringen leven.

(Schalker)

Op dezelfde dag, dat de berichten over de economische boycot in de kranten verschenen, konden we lezen:

„In de Economische Commissie voor Europa der Verenigde Naties, die te Genève bijeen is, werd gisteren (7 Juni) met algemene stemmen (dus ook die van het oostelijk blok) een resolutie aangenomen, waarin wordt aangedrongen op voortbestaan der commissie ter bevordering van „opbouwende economische samenwerking tussen alle landen van Europa”.”

En Aroetioenian, gedelegeerde van de Sovjet-Unie in deze commissie, zeide in deze vergadering o.a.:

„Het vreedzaam naast elkaar bestaan van het socialistische en kapitalistische stelsel vormt de grondslag van de buitenlandse politiek van de Sovjet-Unie. De Economische Commissie voor Europa moet zich concentreren op het scheppen van vreedzame handelsrelaties tussen de landen en daardoor bijdragen in de vermindering van de spanningen tussen oost en west.”

Deze woorden, die voordien en nadien tientallen malen zijn gesproken, die het wezen vormen van de buitenlandse en handelspolitiek van de Sovjet-Unie, wijzen er op, dat ook op dit gebied de Sovjet-Unie alles in het werk stelt de spanningen in de wereld te verminderen en een duurzame vrede te verzekeren.

Ik zou de toelichting van vraag 2 willen besluiten met de Regering te vragen, wat er nu gebeurt met de bestaande handelsverdragen, -overeenkomsten en transacties, die lopen? Wat gebeurt er met de orders, die in ons land geplaatst zijn voor schepen, machines, etc., die voor een deel in de maak zijn en waarvoor grondstoffen door deze landen geleverd zijn en waarin kapitaal geïnvesteerd is?

De stap, die thans van Amerikaanse zijde wordt ondernomen, kunnen wij niet anders zien dan als een daad van agressie, als een daad dus, die de spanningen in de wereld uitermate toespitst, als een daad, die een ernstige aanslag is op den wereldvrede.

Ik kom nu, Mijnheer de Voorzitter, tot de derde vraag, die ik de Regering wilde stellen:

Is de Regering niet van oordeel, dat deze praktische stopzetting van den handel tussen „Oost en West” zowel de welvaart als werkgelegenheid van de landen in West-Europa en van ons land in het bijzonder ernstig schaadt?

Bij de beoordeling van deze vraagstukken moeten wij uitgaan van de financiële en economische toestand van ons land op dit ogenblik. Over de oorzaken daarvan hebben wij van deze plaats af stelselmatig gesproken, en zij zijn te vinden in het feit, dat wij vastgeklonken zitten aan de Amerikaanse politiek, aan de Amerikaanse oorlogsvoorbereiding.

De toestand is niet rooskleurig, Mijnheer de Voorzitter, en ik geloof, dat ik daarover met niemand in deze Kamer van mening verschil. Terwijl wij onzen handel met Oost-Europa moeten gaan beperken, liggen verschillende industrieën in ons land stil en stijgt de werkloosheid, zoals in de schoenen, textiel- en bouw nijverheid. Het tekort op de buitenlandse betalingsbalans stijgt van jaar tot jaar. Het bedroeg in 1949: 1,5 miljard, 1950: bijna 2,5 miljard en over de eerste drie maanden van dit jaar was het tekort 177 miljoen hoger dan over dezelfde periode van 1950.

De goud- en deviezenvoorraad daalde sinds het begin van dit jaar met 509 miljoen, of meer dan 1/3.

Bij de door Amerika afgedwongen Europese Betalingsunie heeft Nederland, volgens mededelingen van Minister Lief tinck, reeds een schuld van ruim 700 miljoen.

Vele industrieën krijgen te kampen met een tekort aan grondstoffen, die door de sterkeren op de wereldmarkt of worden vastgehouden (Amerika), of voor eigen gebruik aangewend (Engeland). Uit deze enkele, voornaamste gegevens blijkt, dat de financiële positie van Nederland catastrofaal is. Elke gulden, die minder kan worden uitgevoerd, weegt zeer zwaar, dubbel zwaar. Hij maakt de afhankelijke positie van ons land ten opzichte van Amerika groter.

Bekijken wij de handelsbetrekkingen van ons land met de Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen, dan springt onmiddellijk in het oog, welke enorme schade ons land zal gaan lijden. Men moet daarbij bedenken, Mijnheer de Voorzitter, dat de handelsbetrekkingen met deze landen in de afgelopen jaren door vroegere discriminerende, beperkende bepalingen van Amerika, dat verbod „strategische” grondstoffen en goederen te leveren, waaronder zeer vele normale handelsgoederen vielen, zeer sterk zijn achteruitgegaan. Men moet daarbij bedenken, dat zonder deze discriminerende bepalingen het handelsverkeer met deze landen zeer sterk gestegen zou zijn.

Maar neemt men dan de omvang van de handel tussen ons land en deze landen over 1949 en 1950, dan komt men tot de volgende cijfers.

In 1949: Invoer	288 542 000
Uitvoer	174 035 000
In 1950: Invoer	244 764 000
Uitvoer	141 023 000,

waarbij niet is gerekend, want daarover kon ik geen cijfers krijgen, de handel met de Sovjet-Unie van Oostenrijk en de handel via Hongkong, die zeer omvangrijk is. Dat zijn de directe, controleerbare handelsbetrekkingen. Maar in werkelijkheid is dit bedrag veel hoger, wanneer men rekening houdt met den doorvoerhandel naar en van Oost-Europa, de dienstverlening, en den handel, die via filialen en relaties in Oost-Europa wordt onderhouden, dus de z.g. onzichtbare export.

Het indirecte deviezenverlies, door dezen handel geleden, en de mindere opbrengst van den doorvoerhandel zullen het totale verlies naar schatting op $\pm$ 250 miljoen brengen. Maar het indirecte verlies heeft nog grotere omvang, wanneer men bedenkt, dat dit uitvoerverbod alle Europese landen betreft. Dat betekent, dat deze landen, die ook te kampen hebben met een tekort op de betalingsbalans, of de concurrentie met Nederland zullen verscherpen of de invoer uit Nederland zullen beperken, of — hetgeen men aan kan nemen — beide tegelijk zullen doen.

„De Tijd” van 10 Juni 1951 schrijft daarover het volgende:

„Nederland bijv. zou een deel van zijn export, die geen strategische goederen in de normale zin van het woord omvat, er door geblokkeerd zien.” (Door het verbod van Amerika.) „En voor zover bekend, zijn de Verenigde Staten niet voornemens zelf als kopers op te treden van de goederen, die niet meer in oostelijke richting mogen worden geëxporteerd.”

Het zal dus, Mijnheer de Voorzitter, wel duidelijk zijn, dat voor dit gat geen kurk zal kunnen worden gevonden om het te stoppen. Alle landen zitten met deze moeilijkheid; het economische leven zal er stroever door gaan lopen, de werkers zullen er uiteindelijk de dupe van worden, doordat in vele takken van industrie werkloosheid zal ontstaan. Ik denk aan de scheepsbouw, haringvisserij, vele im- en exportzakken, etc. En dat kan ook niet anders, omdat het stopzetten van het handelsverkeer tussen Oost- en West-Europa tegennatuurlijk is.

In de brochure: „Welvaart voor een Nieuw Nederland”, in 1948 door mijn partij uitgegeven, wordt reeds uitvoerig ingegaan op de betekenis van de handel van ons land met Oost-Europa en dat deze handel diep in de historie van ons land geworteld is.

„Economische Voorlichting” van 17 Februari 1950 (blz. 5) schreef dan ook:

„Van nature zijn Oost- en West-Europa zeer sterk op elkaar aangewezen. Dit verklaart, waarom vóór de oorlog een belangrijk handelsverkeer tussen beide landen bestond.”

Het Oostenrijkse weekblad „Verkehr” van 2 November 1950 schreef:

„De handelsbetrekkingen tussen de westelijke en de oostelijke landen van Europa zijn voor de totale economische toestand van beide groepen landen van de grootste betekenis.

De bijna volledige onderbreking van deze betrekkingen in de eerste na-oorlogse jaren heeft tot de ontwikkeling van de economische verhoudingen van geheel Europa ten minste zoveel bijgedragen, en misschien zelfs meer, dan de oorlog zelf.”

De „Times” schreef: volgens „Het Vrije Volk” van 13 September 1950:

„Allen, die de laatste jaren aan het herstel van Europa hebben gewerkt, zijn het er over eens, dat dit herstel mede afhankelijk is van ongestoorde handelsbetrekkingen tussen Oost en West.”

De „Neue Zürcher Zeitung” schrijft („Het Vrije Volk” van 13 September 1950):

„Rusland en Engeland vullen elkaar economisch zeer goed aan. Door handel met Rusland wordt de Britse import minder afhankelijk van het dollargebied, de Russische orders hebben de Engelse werktuigindustrie voor de oorlog door een gevaarlijke vervalperiode heen geholpen, terwijl de Russische graan- en houtleveringen in de afgelopen drie kritieke jaren het Engelse dollarprobleem aanzienlijk helpen verlichten. De Engelse Regering ziet ook thans nog (in September 1950) in een uitgebreide handel met Rusland grote economische voordelen, die zij in het duurzame volksbelang niet lichtvaardig zou willen opgeven.”

31ste VERGADERING — 19 JUNI 1951

Interpellatie en motie van orde van den heer Schalker

(Schalker)

De Economical Commission for Europe concludeerde (volgens „Economische Voorlichting” van 17 Februari 1950):

„dat het Westeuropese dollartekort, behalve door export-drive naar het Westelijk halfmond, slechts kan worden opgeheven, indien ook de handelsbetrekkingen tussen Oost- en West-Europa aanzienlijk worden uitgebreid.”

Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, met deze woorden duidelijk te hebben gemaakt, van welk een enorme betekenis de export naar de Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen uit economisch oogpunt is. Dit heeft echter niet alleen betrekking op de export, want het is niet zo, gelijk wel wordt beweerd — o.a. in verband met een transactie van 5 miljoen gulden haring, waarvoor kunstmest en bruinkool zou worden geleverd —, dat de Sovjet-Unie alleen maar waardeelozige producten uitvoert.

Deze landen leveren een niet onaanzienlijke hoeveelheid grondstoffen, die voor het economische leven en voor de voedselvoorziening node kunnen worden gemist. Bekend is, dat de discriminatie ten aanzien van z.g. strategische goederen niet door de Sovjet-Unie werd toegepast. Zo ontving Amerika in 1950 grote hoeveelheden mangaan en chroom.

Maar ook ons land ontving deze en vele andere onmisbare goederen.

Mijnheer de Voorzitter! De socialistische en volksdemocratische landen leverden Nederland trouwens in 1950 talrijke belangrijke waren, die Nederland hard nodig heeft en moeilijk elders kan krijgen, vooral nu de deviezen ontbreken.

Dit geldt allereerst voor granen. Tsjecho-Slowakije leverde in 1950 voor bijna vijf miljoen aan tarwe en voor 2,3 miljoen aan meelproducten, Hongarije voor vijf miljoen aan tarwe en 2,3 miljoen aan maïs; Polen voor 10 miljoen aan tarwe en nog 1547 ton rogge, alsmede voor een klein miljoen aan sojabonen.

Ook uit Roemenië kwam 15 000 ton maïs voor 3,6 miljoen. De Sovjet-Unie leverde 29 000 ton maïs voor 7 miljoen. Uit China kwam 28 000 ton maïs (7 miljoen) en 58 000 ton sojabonen voor 24 miljoen en ook nog 4600 ton pinda's voor 4 miljoen. Oost-Europa levert ook het thans zo schaarse hout; de Sovjet-Unie voor een half miljoen, Polen voor bijna vijf miljoen en kleinere hoeveelheden uit Roemenië.

Tsjecho-Slowakije levert machines en ijzer- en staalwaren, die door hun uitstekende kwaliteit van groot belang zijn voor de Nederlandse economie. Deze leveranties hadden in 1950 een waarde van twintig miljoen, waarbij nog voor 16 miljoen vervoermaterieel kwam. Deze posten bedroegen, in het geval van Hongarije, samen zes miljoen.

Polen heeft in de afgelopen jaren de wederopbouw in Nederland voor een belangrijk deel mogelijk gemaakt door grote steenkoolleveranties, die in 1950, toen zij onder den invloed van de beperking der handelsbetrekkingen al sterk waren verminderd, toch nog 130 000 ton steenkolen voor 8,2 miljoen omvatten.

Deze grote posten vormen slechts een klein onderdeel van de grote rijkdom aan waren, die de buitenlandse handel met deze landen aan Nederland oplevert. En de mogelijkheden zijn nog ettelijke malen groter.

„De Tijd” van 10 Juni 1951 schrijft dan ook:

„Nog belangrijker is misschien, dat Nederland dan ook niet meer, zoals tot nu toe, halffabrikaten en grondstoffen uit de Oostelijke landen kan importeren, evenmin als industriële producten uit Tsjecho-Slowakije en spoorwagens uit Hongarije. Men kan deze zaken natuurlijk ook wel in Amerika kopen, maar daarvoor zijn dollars nodig en de dollarpositie van de Westeuropese landen vertoont nog altijd een deficit.”

terwijl het „Financieel Dagblad” van 9 Juni 1951 schrijft:

„Daar de handel met Rusland overwegend op compensatiebasis geschiedt, betekent stopzetting van dat verkeer ook, dat de Westeuropese economieën (om daar maar bij te blijven) grondstoffen als kali komen te missen .....

Van West-Europa uit kan deze senaatsactiviteit niet anders worden gezien dan als een weinig doordachte maatregel .....

Het is o.i. dus duidelijk, dat dit uitvoerverbod de welvaart en werkgelegenheid van ons land ernstig schaadt en dat de vraag gesteld kan worden: Hoe denkt de Regering, indien zij zou besluiten dit verbod uit te voeren, al deze moeilijkheden het hoofd te bieden? Hoe komen wij b.v. aan tarwe, nu Amerika dit jaar enige honderdduizenden ton-

nen onder de verplichtingen blijft ingevolge de Internationale Tarwe-overeenkomst? Waar zullen wij de goederen vandaan halen, die nodig zijn, en waarheen zullen wij exporteren?

Ik kom nu tot de vierde vraag, die ik de Regering zou willen stellen, nl. of dit besluit, al of niet met de dreiging, die daaraan verbonden is, niet een ontoelaatbare druk op het politieke en economische leven van de betrokken landen, en dus op hun zelfbeschikkingsrecht, betekent

Ik kan hierover kort zijn, Mijnheer de Voorzitter, omdat in hetgeen ik hiervoor reeds gezegd heb en de citaten, die ik aangehaald heb, naar voren is gekomen, dat de afhankelijkheid van Amerika door deze maatregel enorm zal toenemen. Het dollartekort zal groeien en voor onmisbare goederen zullen wij moeten betalen.

„De Tijd” wijst er reeds op, dat dit verbod in tegenstelling staat tot de uitdrukkelijke verzekering van de zijde van Amerika:

„Het is uitdrukkelijk nooit de bedoeling geweest hen (de West-Europese Mogendheden) politiek en economisch afhankelijk te maken van de Verenigde Staten.”

Ik laat deze uitspraak voor rekening van „De Tijd”.

Met andere woorden, Mijnheer de Voorzitter, houdt dit verbod de politieke en economische afhankelijkheid in. Dat komt ook tot uitdrukking in hetgeen er op volgt:

„Tevens wekt zij (de maatregel van Amerika) niet op de laatste plaats door de wijze, waarop zij gepubliceerd is, de indruk, dat de democratische landen slechts zelfstandig zijn voor zover de Verenigde Staten zulks gelegen komt. Dit is helaas niet gunstig voor de toekomstige samenwerking met de Verenigde Staten, die door alle democratische landen gewenst wordt, maar waartoe zij toch niet op deze ultimatieve wijze gedwongen willen worden.”

En in „De Nieuwe Rotterdamse Courant” van 14 Juni 1951 lees ik:

„Door de overwegende positie, die de Verenigde Staten in het bondgenootschap innemen, dreigt het gevaar, dat de algemene belangen aan de Amerikaanse ondergeschikt worden gemaakt .....

Een symptoom hiervan is het z.g. Kern-amendement, waarin de bondgenoten zulke drastische exportbeperkingen worden opgelegd.”

Dit zijn allemaal nog voorzichtige uitlatingen. Doch zij wijzen er op, dat de onrust in ons land groeit, dat het besef veld wint, dat onze nationale zelfstandigheid voor een belangrijk deel verloren ging en dreigt geheel te verdwijnen.

De laatste maatregel van Amerika overtreft alle tot nu toe genomen maatregelen. Zonder zelfs mede te delen de redenen, waarom zij tot deze verbodsbepalingen overgaan, wordt onder pressie een 60-tal landen gedwongen dit besluit te volgen.

En daarom zal een duidelijk antwoord op deze laatste ontorende aantasting van onze nationale zelfstandigheid gegeven moeten worden. Op grond van welke motieven men ook handelt: of men volledig onderschrijft wat de communisten hierover zeggen, of men inziet, dat grote schade aan ons land wordt toegebracht, of men begrijpt, dat de spanningen in de wereld door deze daad zullen toenemen, of men er van uitgaat, dat door deze onvriendelijke daad de handelsbetrekkingen met een groot en belangrijk deel van de wereld misschien voor lange tijd verstoord zullen worden, of men begrijpt, dat het dollartekort zal stijgen en het tekort op de betalingsbalans zal toenemen, op grond van welke motieven dan ook, Mijnheer de Voorzitter, ik ben er van overtuigd, dat de meerderheid van ons volk en alle lagen deze eis van Amerika van de hand wijst.

Mijn vijfde vraag behoeft ik niet toe te lichten. Deze luidt: Is de Regering niet van oordeel, dat dit besluit in strijd is met de resolutie, die 7 Juni jl. in de Economische Commissie van de Verenigde Naties te Genève met algemene stemmen is aangenomen, waarin wordt aangedrongen op het voortbestaan der commissie ter bevordering van „opbouwende economische samenwerking tussen alle landen van Europa”?

Ik heb een zinsnede uit deze resolutie reeds aangehaald, evenals een citaat van de gedelegeerde van de Sovjet-Unie. Ik heb van de inhoud van deze resolutie verder geen kennis kunnen nemen, maar in wezen komt zij neer op het streven, de handel tussen Oost en West te versterken.

Ik weet ook niet, of Nederland hierbij aanwezig was. Zo ja, dan heeft zij dus mee voórgestemd, zo niet, dan is de vraag gewettigd, of Nederland met deze resolutie instemt en hoe dit dan te rijmen valt met de eis van Amerika.

(Schalker e. a.)

Tenslotte mijn zesde en laatste vraag, Mijnheer de Voorzitter!

Ik hoop, dat ik er in geslaagd ben, de ernst van deze kwestie duidelijk te maken.

Voor mij en mijn politieke vrienden is het in ieder geval duidelijk, dat dit beslist zeer ernstige gevolgen zal hebben, nationaal en internationaal. Afgezien van de economische gevolgen, die al ernstig genoeg zijn, is er de verscherping van het oorlogsgevaar.

Reeds lees ik, dat een zekere mijnheer Wilston, die leider is van het bureau voor oorlogseconomie in Amerika, op een persconferentie verklaarde, dat de Amerikaanse Regering de oprichting van een organisatie overweegt, die overeenkomt met het bureau voor economische oorlogvoering uit de tweede wereldoorlog, dat tegen het Sovjetblok moet opereren.

Verder dat de Verenigde Staten de handels-, vriendschaps- en zeevaartverdragen met deze landen zullen opzeggen. De economische oorlog, Mijnheer de Voorzitter, is, ik heb het reeds aangetoond, de eerste, misschien beslissende stap naar een derde wereldoorlog.

Gaan we hiermede accoord, dan zal de toestand zich zeer snel verder bergafwaarts ontwikkelen.

Terwijl honderden miljoenen over de gehele wereld het als hun vurige wens uitspreken, dat de Grote Vijf tot overeenstemming komen, wordt de breuk met de Sovjet-Unie en de volksdemocratische landen vergoot en door dit uitvoerverbod misschien definitief gemaakt.

En hoe men ook politiek georiënteerd is, dat is zeker niet de wens van ons volk.

Daarom is het besluit van de Regering in dezen van zo uitermate groot belang.

Het is daarom, dat ik aan de Regering vraag of zij niet van oordeel is, dat terwille van de handhaving van de vrede, de verbetering van de welvaart en de vergroting van de werkgelegenheid deze eis van de Amerikaanse Regering onaanvaardbaar is.

De Voorzitter: Is de Regering bereid, aanstonds de gestelde vragen te beantwoorden?

De heer Drees, Minister-President, Minister van Buitenlandse Zaken a.i.: Gaarne, Mijnheer de Voorzitter!

De Voorzitter: Dan is het woord aan den heer Minister-President.

De heer Drees, Minister-President, Minister van Buitenlandse Zaken a.i.: Mijnheer de Voorzitter! Het is niet onbekend, dat een interpellatie, waarbij vragen tot de Regering worden gericht en waarbij de interpellant om inlichtingen verzoekt, dikwijls in de eerste plaats bedoeld is om, onafhankelijk van de door de Regering te verstrekken inlichtingen, het oordeel van de interpellant zelf over bepaalde zaken te doen kennen en tot uiting te brengen, ook voordat de vragen beantwoord zijn. Dat is niet ongebruikelijk, maar ik meen, dat de geachte interpellant in dezen wel zeer ver is gegaan. Hij heeft deze zaak besproken alsof alles, wat hij te berde bracht, volkomen vaststond en hij heeft bij een van de door hem gestelde vragen zelfs de uitdrukking gebruikt: Voor mij staat dit onomstotelijk vast.

Dit, Mijnheer de Voorzitter, maakt het wel iets minder aantrekkelijk om te trachten duidelijk te maken, dat deze opvattingen toch op een misverstand berusten, maar desondanks gevoel ik mij daartoe verplicht.

De geachte interpellant is bij het uitspreken van zijn oordeel ook getreden in een beoordeling van de verhouding tussen Oost en West en heeft uiteraard voor alle spanningen in de wereld de verantwoordelijkheid gelegd op diegenen, die niet meegaan met wat het Oostelijk blok verricht, die dat niet kunnen aanvaarden en zich tegen eventuele agressie verzetten. Hij heeft weer de schuld voor het Koreaanse conflict en de uitbreiding daarvan geworpen op hen, die zich verzetten tegen de aanval. Dit wordt bij vele gelegenheden ter sprake gebracht en ik meen goed te doen, mij op dit ogenblik van een verdere bespreking daarvan zoveel mogelijk te onthouden en mij rechtstreeks te richten op hetgeen in het geding is.

De geachte interpellant heeft zich bij het uitspreken van zijn mening gebaseerd op persberichten over een lijst van honderdduizend artikelen, door Amerika gepubliceerd, artikelen, welke de landen, die steun van Amerika genieten, niet meer naar het Oostelijk blok zouden mogen uitvoeren, op welke lijst o.a. badpakken en dameskleding voorkomen. Dit maakt het op zich zelf al onwaarschijnlijk, dat de op deze lijst opgenomen artikelen alle zouden vallen onder het bekende Kem-amendement, dat geenszins alle handelsbetrekkingen tussen West en Oost tracht af te snijden, maar dat zegt, dat, zolang gewapende strijdkrachten van de Verenigde Staten

(Minister Drees)

van Amerika betrokken zijn bij vijandelijkheden in opdracht van de Verenigde Naties, Amerika geen financiële of economische steun zal verlenen aan landen, die naar het Oostelijk bloc uitvoeren wapenen, munitie of materiaal, dat geschikt is om die daarvan te vervaardigen.

Dat is de situatie. Dat nu bijvoorbeeld badpakken en dameskleding gerekend zouden worden te behoren tot wapens, munitie of grondstoffen voor de vervaardiging daarvan, lijkt mij onwaarschijnlijk. De geachte afgevaardigde sprak over een lijst van honderdduizend artikelen. Voor zover wij daarover zijn ingelicht, is dat een lijst van de artikelen, waarvoor in Amerika uitvoervergunning nodig is. Slechts enkele artikelen daarvan zijn echter van belang voor het door de geachte afgevaardigde genoemde doel. Wanneer wij in Nederland een dergelijke lijst zouden opmaken, zou die ook heel lang zijn, want in Nederland is voor alle artikelen uitvoervergunning nodig. Over de Amerikaanse lijst kan ik op het ogenblik niet oordelen; die lijst is ons niet voorgelegd en daaromtrent zijn ons geen eisen gesteld. Het is dus wel uitermate voorbarig, op die grondslag alle stellingen te bouwen, die wij hier van de geachte interpellant te horen hebben gekregen.

Ik zal, zoals ik reeds zeide, op de algemene beschouwingen, die de geachte afgevaardigde heeft gehouden, zo weinig mogelijk ingaan, om niet te treden buiten het kader van deze interpellatie, maar de reeks van cijfers, die de heer Schalker gegeven heeft, kan ik niet als juist aanvaarden. Hetgeen de heer Schalker stelt ten aanzien van de ongunstige betalingsbalans van Nederland is bekend. Dat de betalingsbalans grote zorg baart, is van de zijde der Regering herhaaldelijk betoogd, maar verschillende cijfers, die de geachte interpellant op dit punt noemde, zijn onjuist; 1949 b.v. was in dit opzicht niet een ongunstig, maar een gunstig jaar.

Wat nu betreft de handelsbetrekkingen met het Oostelijk blok, die ook de Regering in stand wenst te houden en die zij geenszins wenst te beëindigen, de invloed daarvan op onze economie is zeer beperkt. Over 1950, het laatst afgesloten jaar, bedroeg de invoer uit het Oostelijk blok 2,5 pct. van de totale invoer in Nederland en de export naar het Oostelijk blok 2,6 pct. van de totale export van Nederland. Hoewel wij daaraan geenszins gaarne een einde zouden zien komen, maar integendeel ook naar uitbreiding van die handelsbetrekkingen streven, is dit niet van zodanige omvang, dat dit, zelfs indien het tot een stopzetting van deze handelsbetrekkingen zou komen, zo catastrophale gevolgen zou hebben, zoals de geachte interpellant meende.

Ik meen het beste te doen door thans te antwoorden op de vragen, zoals die door de geachte interpellant geformuleerd zijn; de geachte interpellant is zo vriendelijk geweest deze vragen vooraf te mijner kennis te brengen.

1. Het is de Regering niet bekend, dat de Regering van de Verenigde Staten van Noord-Amerika een besluit heeft uitgevaardigd, op grond waarvan de uitvoer van nagenoeg alle goederen uit die landen, welke economische en financiële hulp ontvangen van de Verenigde Staten, naar de Sovjet-Unie, de Chinese Volksrepubliek en de Oost-europese Volksdemocratieën moet worden stopgezet op straffe van inhouding van alle hulpverlening. Wel is de Regering bekend, dat het Amerikaanse Congres een besluit heeft genomen, krachtens hetwelk economische en financiële hulp kan worden ingehouden ten aanzien van die landen, die wapens, munitie en strategisch belangrijke goederen leveren aan bovengenoemde Staten. Omtrent de praktische uitvoering van dit besluit staan de Regering voornamelijk slechts summier informatie ter beschikking. Inmiddels is van Amerikaanse zijde het besluit genomen de uitvoering van bedoelde maatregelen voor drie maanden op te schorten. Reeds thans kan evenwel opgemerkt worden, dat, zoals het zich nu laat aanzien, de tenuitvoerlegging van vorenbedoeld besluit geen belangrijke invloed zal hebben op de omvang van het handelsverkeer tussen Nederland en bedoelde landen, aangezien wapens, munitie en strategisch belangrijke goederen geen deel uitmaken van dit handelsverkeer.

2. Op grond van hetgeen is gesteld in het antwoord op de eerste vraag is niet te verwachten, dat ten gevolge van de uitvoering van het onderhavige besluit de betrekkingen tussen Nederland en de bovengenoemde landen in gevaar worden gebracht. De internationale spanningen en de gevaren voor de vrede hebben andere oorzaken dan besluiten als waarom het hier gaat.

3. Zoals reeds is medegedeeld, brengt de uitvoering van het door het Amerikaanse Congres genomen besluit, voor zover thans is te voorzien, geenszins een praktische stopzetting van de handel met Oost-Europa en China met zich mede en wordt daardoor geen schade toegebracht aan de Nederlandse welvaart en werkgelegenheid.

De vragen 4, 5 en 6 beantwoordt de Regering op grond van hetgeen reeds werd opgemerkt ontkennend.

(Voorzitter e. a.)

De beraadslaging wordt geopend.

De Voorzitter: Ik wil niet nalaten de geachte leden der Kamer er opmerkzaam op te maken, dat ik gaarne met den gedachtengang van den heer Minister-President akkoord ga, dat het niet de bedoeling kan zijn bij deze interpellatie vooruit te lopen op de algemene beschouwingen, die over Buitenlandse Zaken zullen worden gehouden. De geachte interpellant heeft het goedgedacht zijn visie op deze gehele materie uitvoerig te geven, en hij heeft zich niet tot zijn vragen beperkt, maar ik zou toch willen voorstellen, dat de geachte interpellant en de overige leden van de Kamer, voor zover zij aan de beraadslaging deelnemen, zich tot de vragen zullen beperken.

De heer Schalker: Mijnheer de Voorzitter! Ik wil gaarne beginnen met de Kamer dank te zeggen voor de gelegenheid, die zij mij heeft gegeven om deze interpellatie te houden. Vervolgens zou ik gaarne met een enkel woord willen ingaan op het antwoord van de zijde van de Regering.

Ik wil vooropstellen, dat deze zaak door de Amerikaanse Regering en, zoals nu blijkt, ook door de Nederlandse Regering gebagatelliseerd wordt. Wanneer men hier de Minister-President hoort, is er eigenlijk niets aan de hand, is er niets veranderd en niets gebeurd. Toch geloof ik, dat het nuttig is geweest, dat ik met een documentatie uit verschillende nationale en internationale bladen heb aangetoond, dat de betreffende berichten in de gehele wereld in de pers hebben gestaan. Dat is ook de reden geweest, waarom wij deze interpellatie hebben aangevraagd. Ik zou willen vragen, waarom de Regering niet onmiddellijk, nadat deze alarmerende berichten over de stopzetting van de handelsbetrekkingen in de gehele Nederlandse pers waren verschenen, heeft verklaard, dat hiervan geen sprake was, en waarom wij twee weken, tot deze interpellatie, hebben moeten wachten vóórdat de Regering verklaarde, dat haar van deze dingen niets bekend is. Ik ben dus afgegaan op die persmededelingen en op de lijst van de 100 000 artikelen. Hoe staat het daar nu mee?

De Minister-President heeft gezegd, dat het Kem-amendement niets anders betreft dan oorlogsmaterialen, dat er geen eisen zijn gesteld en dat de interpellatie voorbarig was. Ik verzoek de Regering na te gaan, waar deze mededelingen dan vandaan zijn gekomen. Het is toch werkelijk meer dan erg, dat van de berichten, die van Amerikaanse zijde in de gehele Westeuropese pers zijn gepubliceerd, waarover de kranten hebben geschreven en de radio heeft gesproken, niets waar zou zijn. Die lijst is er niet en alles blijft bij het oude, volgens de Minister-President.

Het was mij ook bekend, dat de handel met Oost-Europa 3 pct. van onze totale uitvoer bedraagt, maar dat wil nog niet zeggen, dat stopzetting van de handelsbetrekkingen geen catastrophale gevolgen voor onze economische situatie zou hebben. Ik zou echter willen opmerken, dat het voor mij niet vaststaat, dat in de handelsverdragen geen strategische grondstoffen, zoals door Amerika bedoeld, worden genoemd. Verder is het ons bekend — ik zal hier niet uitvoerig op ingaan, want ik wil niet te veel tijd gebruiken —, dat in het Kem-amendement, dat vóór 60 landen geldt, die eis niet wordt gesteld, maar gedreigd wordt met stopzetting van de Marshall-hulp. De lijst, waar het nu om gaat, is heel wat uitvoeriger dan hetgeen vóórdien van de Regeringen werd verlangd. Nieuw is nu, dat van de Regeringen geëist wordt, wat voorheen voor Amerika gold, nl. de stopzetting van de handel met Oost-Europa.

Dit in de eerste plaats. In de tweede plaats is aan dat verlangen, dat wij geen handel zullen drijven met de Oosteuropese landen, het dreigement verbonden, dat, indien wij dat toch zouden doen, de economische hulp zal worden ingetrokken. Dat is de inhoud van het Kem-amendement. Daarom ook is het van groot belang, dat deze zaak aan de orde komt en dat de Regering, duidelijker dan nu het geval is, haar standpunt bekendmaakt en niet zonder meer de zaak ontkent of bagatelliseert en doet alsof er niets aan de hand is.

Wij hebben uit de mond van de Minister-President vernomen, dat de zaak drie maanden opgeschort is, maar dan is de vraag gewettigd: waarom is het drie maanden opgeschort? Ik zou mij kunnen indenken, dat een groot aantal landen, b.v. Engeland, dat, wanneer de handel met Oost-Europa zou worden stopgezet, wat zijn voedselvoorziening betreft, in groot gevaar zou komen te verkeren, bij de Amerikanen zal hebben geprotesteerd tegen de stopzetting van de handel met Oost-Europa. De vraag is gewettigd, waarom de Amerikaanse Regering is overgegaan tot die opschorting.

Ik ben het dus met de Minister-President niet eens, dat, wanneer dit besluit wordt uitgevoerd, nu, over een maand of over twee of drie maanden geen schade zal worden toegebracht aan de welvaart

(Schalker e. a.)

en de werkgelegenheid van ons land. Ik denk hier aan de tarwe, aan de kali, de scheepvaart, de haring en de andere goederen, die ik al uitvoerig heb gememoreerd en die voor onze economie onmisbaar zijn; ik denk aan de grote moeilijkheden, die zullen voortvloeien uit de vermindering van onze export. Ik kan niet inzien, dat dit geen schade zal toebrengen aan onze werkgelegenheid en onze welvaart, en ik kan vooral niet inzien, dat dit besluit geen invloed zal hebben op onze betrekkingen met de Oosteuropese landen. En dergelijk gebaar kan toch onmogelijk als een vriendschapsgebaar worden beschouwd van de kant van ons land en dit zal er niet toe leiden, dat de betrekkingen met de betreffende land beter zullen worden, wel dat zij zullen verslechteren.

Ik heb dan ook de eer, Mijnheer de Voorzitter, deze motie op uw bureau te deponeren.

De Voorzitter: Door de heer Schalker is de volgende motie van orde voorgesteld:

„De Kamer,

kennis genomen hebbende van den eis van de Amerikaanse Regering, gericht tot een groot aantal landen, waaronder ook ons land, om den handel met de Sowjet-Unie en de Volksdemocratische landen in zulk een ernstige mate te beperken, dat gesproken kan worden van het verbreken der handelsbetrekkingen met genoemde landen;

van oordeel, dat deze verbreking der handelsbetrekkingen zeer ernstige gevolgen zal hebben voor de betrekkingen van ons land met deze landen; zeer grote schade zal toebrengen aan het economische leven in ons land en een verdere aantasting betekent van onze nationale zelfstandigheid;

van oordeel, dat de uitvoering van dit besluit de spanningen in de wereld uitermate zal verscherpen en het oorlogsgevaar doet toenemen;

nodigt de Regering uit, de Regering van de Verenigde Staten van Amerika te doen weten, dat Nederland niet bereid is aan dezen eis tegemoet te komen.”.

Ik stel voor, deze motie te behandelen bij deze beraadslaging.

Daartoe wordt besloten.

De heer Drees, Minister-President, Minister van Buitenlandse Zaken a.i.: Mijnheer de Voorzitter! De geachte interpellant heeft in zijn antwoord gezegd, dat ik eigenlijk heb gedaan, alsof er niets is gebeurd. Dit is niet juist. Ik zal trachten de zaak nog eens duidelijk te stellen. Ik heb doen uitkomen, dat in Amerika het Kem-amendement is aangenomen, dat meebrengt, dat de Amerikaanse Regering bij het verlenen van steun, zoals ook Nederland die heeft genoten, de eis zal stellen, dat wapens, strategisch materiaal en grondstoffen voor de wapenfabricage niet aan het Oost-blok zullen worden geleverd. Dat is de verandering, die is ingetreden. Tot nog toe waren er uitspraken van de V.N., in zake de levering aan China, maar ditmaal heeft het Amerikaanse Congres gewild, dat er voorwaarden zouden worden verbonden aan de steun. In die zin komen wij dus ten opzichte van Amerika, wat betreft die steun, in een enigszins andere verhouding te staan. Wanneer men hier echter zegt, dat Amerika als eis heeft gesteld of zal eisen, dat honderdduizend artikelen niet meer voor uitvoer naar het Oostelijk blok in aanmerking mogen komen, dan is dat veel meer dan in het Kem-amendement is neergelegd en veel meer dan ons tot nog toe van de zijde van de Amerikaanse Regering is gebleken.

De Amerikaanse Regering heeft de uitvoering van het gehele besluit drie maanden opgeschort, naar onze overtuiging, omdat zij zelf tot de conclusie is gekomen, dat men zo'n besluit niet plotseling en overhaast kan uitvoeren.

De heer Brandenburg: Er was toch niets veranderd, zegt u!

De heer Drees, Minister-President, Minister van Buitenlandse Zaken a.i.: Ik heb juist gezegd, hoe de zaken stonden ten aanzien van het Kem-amendement. De Amerikaanse Regering, die, zoals bekend is, overigens zelf over dit amendement niet enthousiast was, moest nu tot uitvoering overgaan, waarbij onder andere moest worden besproken, wat onder wapens, strategisch materiaal en grondstoffen voor de wapenproductie zou moeten worden verstaan. Om te beginnen, zou zij dat zelf moeten formuleren en aan de verschillende landen moeten voorleggen.

(Minister Drees e. a.)

Daarover moeten besprekingen mogelijk zijn. Het schijnt mij toe, dat de Amerikaanse Regering, die volgens het overgenomen amendement zekere voorwaarden moet stellen, wijs heeft gehandeld door tijd voor overleg te nemen, waarin zij zelf deze zaak kan bestuderen en waarin een nader overleg met de andere landen mogelijk is.

Ik houd staande, dat deze zaak voor ons land niet van grote betekenis is, om de eenvoudige reden, dat wij aan het Oostelijk blok toch geen wapens, strategisch materiaal en grondstoffen voor de wapenproductie plachten te leveren. Het spreekt vanzelf, dat het voor landen, die in sterke mate grondstoffen producerende landen zijn en exporterende wapenindustrieën hebben, wel van betekenis kan zijn.

Ik treed niet in een beoordeling van de vraag, welke de uitwerking in sommige andere landen kan zijn. Overigens zijn het dikwijls landen, die van de economische conjunctuur van dit ogenblik zullen profiteren en minder behoefte aan Amerikaanse steun zullen hebben dan tevoren. Concrete eisen van de zijde van Amerika zijn ons nog niet voorgelegd. Wat wij op grond van het amendement-Kem kunnen verwachten, kan bij een redelijke uitvoering voor onze economische positie niet van grote betekenis zijn.

De geachte afgevaardigde heeft gevraagd, waarom de Regering niet onmiddellijk heeft gereageerd op hetgeen in de pers stond over het afbreken van de handelsbetrekkingen.

Ik moge opmerken, dat de Regering bezwaarlijk kan ingaan op persberichten, die allereerst betrekking hebben op hetgeen Amerika op grond van het Kem-amendement denkt te gaan doen. Terwijl wij in afwachting waren van hetgeen de Amerikaanse Regering zou gaan doen, lag het niet op onze weg een officiële beschouwing te geven over hetgeen wij zelf niet precies wisten. In dit opzicht moet de Regering iets meer terughoudend zijn dan anderen soms kunnen zijn.

Het is natuurlijk aan de Kamer te oordelen over de door de heer Schalker e.s. ingediende motie, doch ik zou willen opmerken, dat zij zeer duidelijk het karakter draagt van te zijn opgesteld vóórdat het antwoord van de Regering was aangehoord en verwerkt. Er wordt in de motie kalmweg gezegd, dat de eisen, die de Amerikaanse Regering ons zou hebben gesteld, eigenlijk neerkomen op het afbreken van de handelsbetrekkingen, terwijl ik heb getracht duidelijk te maken, dat er voor ons geen enkele aanwijzing is, dat het die richting zal uitgaan.

Ik geloof, dat deze motie reeds op grond van het feit, dat zij niet op de feitelijke situatie slaat, niet door de Kamer zal kunnen worden aanvaard.

De beraadslaging wordt gesloten.

De motie van orde van den heer Schalker wordt met 27 tegen 3 stemmen verworpen.

Tegen hebben gestemd de heren Steinkühler, De Bruijn, Witteman, De Wilde, Molenaar, Kapteijn, Kolff, Ruijs de Beerenbrouck, Louwes, Tjalma, Woltjer, Anema, Rip, De Jong, Vixseboxe, Beaufort, Kuiper, Wendelaar, Hoogland, Woudenberg, De Dreu, Van de Kieft, Oosterhuis, Kievit, Kerstens, Wijers en de Voorzitter.

Vóór hebben gestemd de heren Brandenburg, Van Santen en Schalker.

De Voorzitter: Namens de Kamer zeg ik den heer Minister dank voor de verstrekte inlichtingen.

Aan de orde is de behandeling van het wetsontwerp tot vaststelling van Hoofdstuk X (Departement van Economische Zaken) der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 (1900).

De Voorzitter: Ik moge den leden verzoeken om, gelijk gebruikelijk is, hetgeen in de stukken, betrekking hebbende op deze begroting, is opgemerkt over de mijnen en de steenkool- en brandstoffenvoorziening, te behandelen bij de begroting van de Staatsmijnen.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer Steinkühler: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb met zeer veel genoegen kennis genomen van de inhoud van de Memorie van Antwoord, door de Minister van Economische Zaken en de Minister zonder Portefeuille, belast met de opvoering van de productie, aan deze Kamer uitgebracht. Ik wil eerlijk bekennen, en ik verheug mij daarover, dat verschillende vragen, die door mij direct of indirect in

(Steinkühler)

het Voorlopig Verslag namens mijn fractie zijn gesteld, in dit zeer duidelijk stuk goeddeels een beantwoording vinden en dat dit stuk in het algemeen ongetwijfeld er toe bijdraagt om een aanmerkelijke verheldering te krijgen wat betreft het inzicht in het huidige economische beleid der Regering. Dit laatste juich ik te meer toe, omdat de wisselende omstandigheden, waarin wij leven, het zo noodzakelijk doen zijn om telkens weer opnieuw ons te realiseren, in welke richting zich het beleid van de Regering beweegt. Ik wil dan ook graag herhalen, dat mijn fractie, zoals in het Voorlopig Verslag werd gesteld, in het algemeen het beleid van de Minister van Economische Zaken steunt, en ik wil daaraan toevoegen, dat zij hier opnieuw haar vertrouwen wil uitspreken in de door de Minister, belast met de opvoering van de productie, in de toekomst te verrichten werkzaamheden.

Dat neemt niet weg, Mijnheer de Voorzitter, dat ik toch gaarne op enkele punten nog wat nader inga en dat ik het zeer op prijs zal stellen ook van de Minister nog enige nadere verduidelijking op enkele onderdelen te mogen ontvangen.

Als uitgangspunt zou ik willen nemen hetzelfde onderwerp, dat de Minister in zijn Memorie van Antwoord tot uitgangspunt heeft genomen, namelijk de vraag van het Voorlopig Verslag, of in het economisch beleid van het Kabinet van een koersverandering zou kunnen worden gesproken.

De Minister stelt terecht, dat hier onderscheid moet worden gemaakt tussen het doel en de middelen, en hij wijst er op, dat de vraag van de verandering hoogstens alleen de middelen van de economische politiek zou kunnen betreffen en zeker niet de doeleinden als zodanig, ten aanzien van welke laatste van een koersverandering van het Kabinet zeker niet kan worden gesproken. Ik zou daarbij willen opmerken, dat, indien men over een verandering in het beleid spreekt, zeker op dit gebied, uiteraard daarmede niet bedoeld kan worden een koersverandering, die de laatste doeleinden als zodanig zou betreffen, en dit is dan ook niet de bedoeling van de desbetreffende vraag in het Voorlopig Verslag geweest. Men kan zonder gevaar van tegenspraak stellen, dat hierover in feite weinig of geen discussie mogelijk is. Ook in de Memorie van Antwoord worden de doeleinden van onze economische politiek nog eens naar voren gebracht; zij zijn betrekkelijk weinig in getal, van grote importantie en men zou ze kunnen samenvatten in zeer weinige bewoordingen, namelijk een sluitende betalingsbalans, behoud van een optimale werkgelegenheid, nakoming van onze militaire verplichtingen en een binnenlands monetair evenwicht, welk laatste als de algemene omlijsting zou kunnen worden gezien, waarin het economische proces van onze volkshuishouding zich dient te voltrekken, en, tenslotte, dit alles gericht op de bevestiging en de opvoering van het levenspeil van de Nederlandse bevolking, daarbij inbegrepen een verdeling van de levens- en bestaansmogelijkheden over de verschillende groepen volgens normen van billijkheid en rechtvaardigheid.

Doch indien ik dit aldus stel, Mijnheer de Voorzitter, dan ligt het eigenlijk wel voor de hand, dat de vraag naar een koersverandering in het economische beleid, zoals vanzelf spreekt, niet gericht was op deze doeleinden, die ik hier gecomprimeerd gereleveerd heb, doch dat die vraag vooral betrekking heeft op de middelen, die in onze economische politiek worden aangewend. En nu heb ik er in het geheel geen behoefte aan om een min of meer academisch betoog te houden over de vraag, of de ontwikkeling en de variabiliteit, die in de loop van de laatste tijd zich in de toepassing van de middelen van onze economische politiek hebben gedemonstreerd, al dan niet het karakter dragen van een koersverandering in een min of meer principiële zin, doch dat neemt niet weg, dat zich op dit terrein mutaties hebben voorgedaan, die van vrij ingrijpende betekenis zijn en die in elk geval verklaarbaar maken, hoe men in brede kringen inderdaad de vraag kan vernemen, of niet van een koersverandering op dit gebied moet worden gesproken.

Ik mag in dit verband wijzen op de zeer markante evoluties op het gebied van de prijspolitiek, op de monetaire ontwikkeling, waarbij evenzeer in de toepassing van de middelen belangrijke mutaties zijn opgetreden, en tenslotte natuurlijk en vooral op de belangrijke nieuwe elementen, die in onze economische politiek tegenover het buitenland zijn naar voren gekomen. In het algemeen meen ik te mogen stellen, dat al deze mutaties, waarop ik hier het oog heb, thans worden herleid tot de gemeenschappelijke noemer van de liberalisatiepolitiek, die door Nederland consequent en ten koste ook van enige offers beleefd wordt.

Ik ben geneigd te verklaren, Mijnheer de Voorzitter, dat ik de algemene gedachten, die door de Minister te dezer zake in de Memorie van Antwoord ontvouwd worden, praktisch geheel kan onder-